

Parlant de Jesús Tuson

Artur NOGUEROL

Universitat Autònoma de Barcelona

Artur.Noguerol@uab.cat

I deia Jesús Tuson: «Us crido a estimar el llenguatge i a estimar i defensar les llengües, la seva unitat pregona i el ventall magnífic de la seva diversitat. Perquè potser no som més que llengües i quan se'n perd una, perdem una part essencial de nosaltres mateixos». (1986: *El luxe del llenguatge*). Gràcies pel luxe dels teus missatges, Jesús.

El mes d'agost de 2017 ens va deixar en Jesús. En el moment de la seva pèrdua, molts vam recordar el seu saber lingüístic, el seu mestratge universitari, el seu carisma. Qui ho pot dubtar: en Jesús era un lingüista de cap a peus, però justament perquè ho era, la seva concepció del llenguatge era tan global i comprensiva. El seu mestratge ens va transmetre la seva mirada sobre les llengües i ens va fer canviar la nostra. Aquí, però, voldria centrar-me en una dimensió molt concreta del seu saber fer científic i com a persona: la perspectiva ètica i ecològica que amb tanta finor va saber introduir en la seva tasca com a lingüista. Per als que ens dediquem a l'ensenyament de llengües, l'aportació d'en Jesús en aquest àmbit va ser cabdal en la construcció del que s'entén per llengua i com s'ha d'abordar el seu ensenyament. Gràcies per tot el que ens vas ensenyar, Jesús.

El Departament d'Educació del primer Tripartit, l'any 2003, va decidir fer la reforma del currículum escolar com a part del debat del Pacte Nacional d'Educació. La Direcció General d'Ordenació Educativa va fer una proposta de debat curricular que, rebutjant la simple reforma, pretenia aconseguir que s'elaborés una resposta global als reptes de la societat del segle XXI. L'equip de l'àmbit lingüístic vam trucar diverses portes de persones competents en l'estudi de la llengua. Jo vaig demanar-li al Jesús si podíem tenir una conversa sobre el tema. El primer que em va dir va ser «però si jo no en sé de didàctica». Com es pot suposar, no era un no: en Jesús mai tenia un no per resposta, mai rebutjava fer un cop de mà. Vam tenir una llarguíssima conversa en què ell va anar desglossant les seves idees, amb aquella mirada tan seva de dir que les llengües mai havien de ser una frontera, sinó un lloc de trobada d'amistat, de diàleg, de plaer. Gràcies per la teva mirada sàvia, Jesús.

Una de les aportacions clau que ha fet en Jesús a la lingüística ha estat tota la temàtica de la diversitat, variació, lingüística. La seva visió del que és la llengua trencava motlles i, allunyant-se del que ell en deia «especialistes tradicionals carcoides», feia que donés un paper clau a la variació lingüística en l'ensenyament de les llengües. Per a ell calia tenir més en compte la llengua viva i la present als mitjans tecnològics i de comunicació (no és lògic exclamar-se per la manera d'escriure els joves als mòbils i, per contra, venerar els manuscrits medievals plens d'abreuja-

ments, deia), i així mateix calia una major presència a les aules de l'aprenentatge de la llengua parlada (parlar en públic i escoltar). La diversitat de llengües, tota variació, era per a ell la clau; cal valorar la complexitat lingüística. La seva aportació lingüística obre camps ben diversos a un ensenyament de llengües més crític i humà, que qüestionari les relacions de poder que sovint hi ha a la base de propostes uniformistes i jacobines. Gràcies per la teva mirada complexa i humanista, Jesús.

En aquesta visió tan complexa i humanística de les llengües, hi ha un altre dels tèmics que ell va saber introduir: el dels prejudicis sobre la llengua. Molt sovint l'introduïa en les seves xerrades, cosa que mestres de tots els nivells educatius tant li van agrair. La seva postura proposava apropar-se a les llengües amb una mirada crítica, que posés en qüestió moltes de les idees preconcebudes sobre elles perquè, un cop qüestionades o rebutjades, s'afavorís l'aprenentatge de les llengües. La didàctica de les llengües ha de partir de posar en qüestió aquest «Mal de llengües» que són els prejudicis. Solament així es poden aprendre les llengües com a instruments simbòlics per organitzar col·lectivament i cultural l'entorn. La didàctica de la llengua no es pot aïllar de les concepcions sobre la llengua, perquè, com ell mateix deia, el sistema educatiu tradicional i carca intenta aconseguir la mentalització de la gent a partir d'esquemes fixos, en lloc de reconèixer la riquesa i diversitat de la realitat. Gràcies per la teva mirada crítica, Jesús.

Només un breu apunt: didàctica de la llengua o de la llengua i la literatura? En Jesús ens dona una resposta, al seu llibre *El llenguatge i el plaer* proposa que la llengua no es pot entendre sense la literatura, així com aquesta tampoc viure sense l'altra. En la seva producció, en Jesús té en compte sempre aquests lligams entre la lingüística i la literatura. Gràcies per ensenyar-nos a estimar les llengües, Jesús.

He començat amb una cita del seu llibre *El luxe del llenguatge*, i permeteu-me acabar aquest breu text amb el que ell va utilitzar per tancar-lo: «El mite diu que al Paradís hom parlava una sola llengua i que després de Babel tot de llengües es van escampar pel nostre món. El ventall esplendorós de les llengües és el mirall de la humanitat, és la consciència que es manifesta en milers de veus diverses que canten una cançó única: la que parla de les arrels més fondes de la dignitat humana. És per això que l'amor a la pròpia llengua (sense xenofòbies ni xovinismes) és l'amor al llenguatge i és l'estimació pregona de tot allò que ens fa humans i que ens permet, definitivament, viure en la coherència. No volem tornar, mai, a cap Paradís». Gràcies, Jesús, llegint i rellegint els teus escrits reviuem el teu llegat i no t'oblidarem, no.